

Josep Fargas (Manresa, Bages, 1953) és professor de dret del treball i la Seguretat Social de la UPF. Considera que la proposta de l'executiu espanyol per a reformar la llei de pensions no és gaire afinada.

JORDI PLAY

“El principal beneficiari d'un pla de pensions no és el client, sinó l'entitat”

L'executiu espanyol ha presentat un extens document amb mesures per a garantir la sostenibilitat del sistema de pensions. En aquest conjunt es destaca l'allargament de la vida laboral fins a 67 anys. Creieu que és una opció necessària?

—Pot ajudar a la sostenibilitat del sistema, però no crec que sigui la mesura més important que proposa el govern espanyol, tot i l'interès a destacar-la davant la premsa una vegada i una altra. Hi ha coses molt importants, en aquest document-proposta de 43 pàgines, que passen desapercebudes.

—**Com ara què?**

—L'establiment d'una base reguladora única per totes les prestacions, que implicaria suprimir la diferència de càlcul entre les prestacions que deriven d'un accident laboral i les ordinàries. També els canvis que es proposen en la incapacitat

temporal: es parla de la incapacitat temporal parcial —estar de baixa a mitja jornada—; és una discussió molt vella de processos que no caldria. Persones que no poden treballar vuit hores però sí quatre? Els costos d'incapacitat temporal són importants.

—**La xifra de 67 pot fer impacte, però la realitat és que molts treballadors s'acaben retirant abans dels 65. Creieu que s'hauria de començar regulant una mica aquest sistema de prejubilacions?**

—En principi, l'objectiu del govern era acostar l'edat real de jubilació a la legal, però des de fa un temps la sensació és que es renuncia a aquest objectiu, de manera que amb el diner públic es continuen finançant jubilacions anticipades, algunes de curioses. Per exemple, amb el FROB —dues terceres parts són diner públic. Les caixes que

es fusionen fan jubilacions anticipades amb aquests diners i ningú no ha dit que amb el diner públic es prohibeixin jubilacions anticipades.

—**També hi ha jubilacions anticipades encobertes que costen molts diners a la Seguretat Social.**

—Per exemple, els acomiadats amb una indemnització que abandonen el mercat de treball fins a la jubilació, és a dir, que són desocupats que van cobrant el subsidi però en realitat surten del mercat de treball anticipadament. Al document no hi ha cap proposta d'enduriment o per a dificultar que les empreses es puguin treure del damunt els treballadors de més edat. Actualment, els treballadors poden estar dos anys cobrant la desocupació i tretze anys més cobrant de subsidi de desocupació. Evidentment, això repercuteix en la seva pensió de jubilació, que serà

menor, i minva les finances del sistema de seguretat social.

—L'executiu espanyol assegura que la proposta de retardar la jubilació fins a 67 anys respon a la “situació demogràfica” i no pas a la crisi econòmica. Calcula que, “el 2025, la Seguretat Social podria començar a tenir dèficit”, perquè l'esperança de vida augmentarà. L'equació és tan senzilla?

—Al meu entendre, no. Les pensions depenen bàsicament de la quantitat de gent que treballa, no pas de l'evolució de l'esperança de vida. Al document es parla de l'esperança de vida de la població partir de 60 anys, però no la de quan neix. Això és un error, perquè el temps que s'haurà de pagar una pensió a aquest col·lectiu ha canviat poc en moltes dècades, i això explica que les normes de treball de l'OIT no hagin canviat mai els 65 anys com a edat màxima de jubilació. Per tant, la repercussió en el sistema de pensions dependrà de l'evolució del mercat de treball, i no de l'envelliment de la població.

—Aleshores, no és urgent, allargar l'edat de jubilació legal fins a 67 anys?

—Francament, no veig la urgència d'obligar la gent que es jubili més tard dels 65, i en canvi, sí que em sembla més oportú que s'ajusti l'edat real de jubilació, que ara és entre 62 anys i 63, amb l'edat legal de 65.

—Doncs és la mesura estrella de l'executiu...

—Posar l'èmfasi en els 67 anys és una mala jugada, no té cap sentit. La mesura pot esperar, i hi ha qüestions que permeten de caminar cap a l'equilibri financer de la caixa de la Seguretat Social, que d'una altra banda, no perilla, per molt que ho vulguin vendre així. 8.000 milions d'euros de superàvit el darrer any. I enguany, malgrat l'augment de la desocupació, es faran dotacions complementàries al fons de reserves de la Seguretat Social. Això demostra que tenim un bon sistema. No obstant això, sí que cal fer reformes per assegurar el futur, tal com preveu la proposta del govern espanyol. Sigui com sigui, ningú no es quedarà sense pensió, això és clar.

—L'amenaça de vaga dels sindicats i el rebuig en bloc de l'oposició han dut l'executiu espanyol a dir que, de la

proposta de reforma de les pensions, res no és intocable. Penseu que tot plegat pot tornar a quedar al calaix?

—Com ha succeït en més processos de reforma que hi ha hagut a la història dels executius, ni la meitat de les propostes no es concretaran a curt termini. N'hi ha per temps, perquè la concreció, el detall de les propostes, s'ha de fer mitjançant una reforma de la llei de la Seguretat Social. Són tants els canvis legals que requereix l'aplicació del document base que l'executiu mateix conclou que val més fer una nova llei. Sigui com sigui, tots els punts a què fa referència el document de l'executiu espanyol són interessants de debatre i de consensuar.

—La proposta del govern espanyol s'ha posat sobre la taula amb sorpresa dels sindicats, i fins i tot dels partits polítics. Vós que ja heu analitzat la proposta, trobeu que és precipitada?

—El govern no ha dialogat, però, contràriament a allò que pugui semblar, la proposta conté detalls que apunten que fa molt de temps que la tenien damunt la taula. Curiosament, el govern no ha proposat l'enduriment de les sancions contra els defraudadors d'impostos, sinó endurir el càlcul de les pensions!

—Els plans de pensions privats han estat vistos tradicionalment com la garantia de tenir una jubilació digna, i ara encara més, si algú té por que quan li arribi l'edat l'estat no tindrà prou diners per a pagar les pensions. Són la panacea, els plans de pensions?

—D'entrada, no hi ha motiu per a pensar que algú es quedarà sense pensions. L'import final pot variar, però el sistema de pensions espanyol és dels més sòlids d'Europa i és relativament generós. Penseu que tenim un bon sistema de pensions públic.

—Quina utilitat tenen els fons de pensions privats?

—Bàsicament són útils per a persones que poden sobrepassar la pensió màxima, i per això una de les maniobres que el poder té per a impulsar la gent a subscriure fons és la de liberalitzar la Seguretat Social, reduint-la, fent que la pensió sigui com més baixa millor i que qui vulgui cobrar més no tingui cap més remei que subscriure una pensió complementària privada.

—En canvi, les xifres apunten que els titulars dels plans de pensions són,

majoritàriament, gent que té por d'arribar a la jubilació amb una pensió molt limitada a causa dels sous baixos que ha cobrat durant la vida laboral. Se'n fa un mal ús, d'aquest producte financer?

—Exacte, la conclusió és que el plantejament d'aquests fons és erroni. El 2008, la mitjana de les aportacions individuals a fons de pensions va ser de 592 euros l'any, és a dir, una aportació per sota del salari mínim interprofessional. Amb aquesta quantitat no es construeix cap pensió alternativa ni cap complement. El percentatge de gent que fa aportacions inferiors a 3.000 euros l'any és del 95,5%, i 3.000 euros és la quantitat mínima d'estalvi anual que es considera que s'hauria de fer en trenta anys per tenir un complement del 50% de la pensió mitjana. Això vol dir que en realitat, la pràctica totalitat de gent que inverteix en pensions ho fa com a mecanisme d'estalvi amb desgravació fiscal, no com a complement de pensió.

—Almenys les entitats financeres en treuen un benefici...

—Tot el mecanisme de pensions privades proporciona unes diners a les institucions financeres i les entitats gestores sense que tinguin cap transcendència real en les pensions futures de la gent. En els plans de pensions s'ha de tenir en compte que els diners que ofereixen mai no tenen garantia de revalorització com sí que tenen les pensions públiques. No hi ha actualització segons les condicions econòmiques de l'època, de manera que si hi ha una forta inflació, els diners del pla privat es poden fondre en un tres i no res. El principal beneficiari d'un pla de pensions és l'entitat financera, no pas el client.

—En algunes empreses, i en el cas dels funcionaris, al treballador se li subscriu un pla de pensions, les aportacions del qual surten del seu sou. En aquest cas és una bona eina?

—Doncs no. En el cas dels funcionaris, un percentatge de la massa salarial va a un fons de pensions, i el resultat és el següent: l'import de les aportacions és tan irrisori que no li garanteix res en el futur, però, en canvi, proporciona a les entitats financeres una liquiditat i comissions molt satisfactòries.

Gemma Aguilera